

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Za westfalske Slovence.

Od domovine upravičeno pričakujejo, da jih reši težkih gmotnih skrbi in jih pokliče zopet k sebi kot kliče mati v svoje naročje sina iz tujine.

Daleč v tujini, tam gori nad Kelmorajnom, skoro ob severnem morju, koplje iz zemlje premog slovenski rudar. Veliko je število teh rudarjev. Posamezna rudniška središča so obljudena sploh s samimi Slovenci. Točnega števila teh slovenskih izseljencev nihče ne vé. Že v devetdesetih letih so odhajali iz Slovenije, iz raznih rudnikov trboveljske družbe, pa tudi iz drugih krajev. Domovina je nanje pozabila, saj takrat niso odšli iz Slovenije kot Slovenci, ampak kot Avstrijci. Kot take smo jih najbrž smatrali. Drugače bi jih ne mogli tako pozabiti in naša Ciril-Methodova družba in druge narodne slovenske organizacije bi svoje delovanje morale raztegniti tudi na te sinove naše domovine. Pozabljeni so ostali, da ob prevratu niso mogli zaslutiti, da jim je svetovna vojna ustvarila novo, večjo in svobodno domovino Jugoslavijo. Dolgo so še ostali samo katoličani in Esterajharji, dokler tudi med njimi ni živo zagorela zavest, da so Slovenci in sinovi ter državljani lastne svobodne slovenske države, ki Esterajha ne pozna. — Tako se med westfalskimi Slovenci počenja živo uveljavljati jugoslovanska državna zavest. Daleč v tujini se jim v srcu poraja zavest in prepričanje, da so sinovi svobodne države Srbov, Hrvatov in Slovencev, da so tudi oni živi del našega naroda. — V njih dušah raste in cvete ljubezen do države, v katere okvir spadajo njih rojstne vasi, trgi in mesta, kjer žive njih sorodniki, matere in očetje, prijatelji in znanci. Domovini in državi dajejo svojo ljubezen — in od domovine in države upravičeno zahtevajo, da se nanje spomni in misli na njih bedni položaj. Od države morajo zahtevati, da jih reši težkih gmotnih skrbi in jih pokliče zopet k sebi kot kliče mati v svoje naročje sina iz tujine.

Westfalskih Slovencev je po povprečni cenitvi nad 60.000 duš. Krepko število. Zaposleni so v velikem industrijskem ozemlju v Porurju in Porenju, okoli mesta Essen, Dortmund, Bohum, Düsseldorf, Oberhausen, Aachen itd. To ozemlje tvori zakladnico nemške premogovne industrije in gospodarsko moč Nemčije sploh. Rudnik se vrsti za rudnikom in vsa nepregledna ravnina je ena sama tovarna; dimnik pri dimniku, vsepovsod delavske kolonije in različna gospodarska središča. Ure in ure drvi brzovlak skozi tovarniški dim in ponoči je vse ozemlje kakor na zemljo položeno zvezdnato nebo. Tujcu se zdi, da so v daljavi sami požari, pa ti sopotnik pojasni, da je to le ogenj iz plavžarskih peči. Ceste so črne, nekdanj z gozdovi pokrita ravnina se je s časom izpremenila v eno samo tovarniško pokopje, v katerem se vari železo, dela koks in briketi, da gre vse z vlakom in po Renu v vse dele sveta. Tu v tem svetu človek zasluži gospodarsko moč države. Vse elementarne sile

delujejo tu v ropotajočem skladu in človek gleda nemo, občuduje, se boji in misli, da je on vse to ustvaril, da pa je napram temu svojemu stvarstvu kakor črv. Človek občuti svojo slabost in zaželi domovini, da bi bila tudi ona velika in gospodarsko močna; strmi človek, duša in srce hočeta, da bi vse to ogromno bogastvo služilo v srečo vseh ljudi. Vse ozemlje je prepreženo z gosto mrežo tirov in cest. Vse, povsod vlak, tramvaj, avto, težki vozovi. Nikdar miru, večno drvenje iz daljave v daljavo, vse križem. Da, ali ni vsemogočen človeški um, njegova volja in vztrajnost?

Pod to zemljo, globoko doli, pa tilo koplje črno zlato slovenski človek, tisti človek, ki ima v duši kras naših planin, belino naših cest in čistost naših studencev. — Težko koplje in težko služi svoj kruh, da preživi družino. Iz črnih plasti se vanj zaletavajo črne misli na starost, na onemoglost, ko bodo roke trudno opešale. Misli na svoj dom, na svojo rojstno hišo — in strah ga je. Na Westfalsko je odšel, da si prisluzi boljši kruh, da bo večer svojega življenja brezskrben in pogled na otroke poln tihe sreče. Slovenski človek je mož dela in poštenosti. Ves svet ga pozna. Le mi ne znamo ščititi to delo in poštenost pred izkoriščanjem. Ko so otvarjali v tem industrijskem ozemlju pred mnogimi desetletji veliko množino novih jam, so se tuji agenti razlili po slovenski domovini in po slovanskih državah in deželah in s seboj odvedli tisoče in

tisoče slovenskih in slovanskih delovnih rok, da ustvarjajo v tujini bogastvo za — tujino. Agenti so vedeli, da v Slovencih in Slovanih tiči dobra delovna moč, da so skromni in ponižni — in tudi premalo izobraženi, da bi mogli uveljavljati svoje pravice in «sitnari» napram delodajalcem. Za najteže in najnevarnejše delo so najspodobnejši Slovenci in kot taki veljajo v Nemčiji še danes. Odtok teh slovenskih rudarjev na Westfalsko se je pričel kmalu po osemdesetem letu in je trajal do svetovne vojne. Svetovna vojna je temu napravila konec, odprla pa je drug problem, ki je za westfalske Slovence življenjske važnosti, na drugi strani pa njega ugodna rešitev naša narodna, državljanska in človeška dolžnost. Saj je od rešitve vprašanja slovenskih westfalskih rudarjev odvisna sreča 60.000 naših lastnih src in duš. Naši so, ne samo po pisani postavi, ampak predvsem po krvi, čutenju in mislih.

Westfalski Slovenci pomenijo za našo državo predvsem poseben socialni problem; katerega rešiti smo dolžni. Narodna strokovna zveza bo temu vprašanju posvečala posebno pažnjo. Smatra stvar za tako sveto in važno, da je v njenem imenu posetil pred kratkim westfalske Slovence njen delegat dr. Bohinjec, da na licu mesta vidi in poroča. Usoda teh naših delavcev je vredna dolge vožnje. V tujini so in sami sebi so bili prepuščeni. Mednarodne delavske organizacije jih ne poznajo in se ne zmenijo za njih socialne potrebe. In ravno tu imajo priliko, da pokažejo resničnost svojih besedi. Toda besede so besede in dejanja dejanja in vsak naš človek, ki gre v tujino, pride do spoznanja, da so besede o internacionali zelo prazne in samo lim za nevedneže. (Dalej prih.)

Sporazum med Trboveljsko premogokopno družbo in vlado.

Zadnja poročila iz Beograda potrjujejo, da je med TPD in vlado dosežen sporazum. TPD je pristala na 15odstotno znižanje cen premogu pod pogojem, da se sklenejo dolgoročne dobavne pogodbe. Vlada je obljubila TPD, da bo dobavljala tudi ono množino premoga, ki ga dobiva vlada iz Madžarske. In kar je najpomembnejše: vlada je TPD pristala na reguliranje delovnega časa.

Odposlanci Delavske zbornice za Slovenijo so ministru za trgovino in industrijo predložili spomenico, iz katere sledi, da je imela TPD v letu 1925. dvesto milijonov dinarjev čistega dobička. V letošnjem letu je pričakovati, da bo TPD izkazala še večji čisti dobiček, ker je z nesocialnimi redukcijami in znižanjem mezd znatno zboljšala svoje dohodke.

TPD se torej ne nahaja v nobeni gospodarski krizi, njeni dobički se celo množe. Naravnost nepojmljivo je zato, kako je mogla pristati vlada, da se znova «regulira delovni čas». Delovni čas je za rudarje zakonito predpisan.

Svojih pravic si rudarji ne dajo vzeti. Z vsemi silami se bodo uprli, če se jim podaljša delovni čas samo zato, da bo TPD grabila še večje dobičke.

Besedilo sporazuma med TPD in vlado še ni znano. Svoje končno mnenje o sporazumu zato še danes ne moremo izreči. Le tega se bojimo, da je sklenjen med TPD in vlado sporazum na račun ubogih, sestradanih in raztrganih rudarjev. Vlada si naj bo svesta, da javnost ne bo mirno sprejela sporazuma, ki bi izključno le ščitil tujerodno čifutsko gospodo, dočim bi ostal za slovenskega rudarja le bič gospodarskega in socialnega zapostavljanja. Upamo, da vlada ni zagrešila tako grdega izdajstva nad domačim delavstvom.

V revirjih TPD se sedaj normalno dela. Vlada je imenovala za komisarja pri TPD voditelja slovenskih radičevcev g. Albina Prepeluha. Kakšne koristi bodo imeli od gospoda komisarja rudarji, se prav kmalu pokaže.

Veliko socialno zlo.

V današnjem socialnem življenju stoji v ospredju to, kar je v zvezi z delom: mezda, delovni čas, brezposelnost, nezgode itd. V borbi za svoj vsakdanji kruh pa posvečamo pogosto premalo pozornosti socialnim vprašanjem, ki niso nič manj važna, samo da se nas trenutno direktno toliko ne tičejo, ker se nahajamo v gotovi oddaljenosti na eni strani od zibelke, na drugi pa od groba. Je to problem zase, ki zasluži večjega uvaževanja. Med Slovenci ni noben književnik tako bistro pogledal tozadevne socialne razmere svojega naroda kakor baš Ivan Cankar. To pot ne mislim na «Hlapca Jerneja», ki v bistvu obravnava isto vprašanje, tudi ne na sistem preužitkarstva, za katerega kulisami se odigravajo velike tragedije, marveč imam v mislih nevzdržne razmere, ki jih morajo okusiti

sirote in ubožci ob svojem neprostovoljnem povratku v domovinsko občino.

To poglavje je najbolj kričeče. Mojstrsko prispodobno teh razmer najdemo v knjigi «Za križem», kjer je Ivan Cankar opisal nesrečo osirotelega dečka, ki je zgodaj izgubil očeta in mater in bil naposled poslan iz mesta v podeželsko domovinsko občino. Tamkaj so reveža, potrebnega tolažbe in materinske ljubezni, sprejeli občinski očetje z županom na čelu in ostalo prebivalstvo z zaničevanjem in zasmehovanjem. Obkolili so ga in niso se mogli dovolj napasti na njegovi nesreči. Naposled so ga vtaknili v neki hlev med starejše občinske reveže in idijote, kjer se je nadaljevalo njegovo trpljenje, dokler si ni poiskal rešitve v valovih bližnje reke... V smrt ga je gnala brezsrčna okolica, nesocialna družba in reakcionarni zakon. Kdo ga je poznal v domovinski občini, kamor je bil pristojen po svojih starših? Smatrali so ga za tujca, za pritepenca, ki ni vreden ljubezni. Morda se niti njegovih staršev niso več spominjali. Zakaj delavec, ki je primoran iti s trebuhom za kruhom, se navadno ne vrne več v svoj domači kraj, ali pa prihaja domov umirat.

Kakor rečeno, ni nihče bolj nazorno orisal to našo socialno bol kakor Ivan Cankar, o čemur pričajo nešteti njegovi spisi. Vojna je med tem minula, o socialnih problemih različnih vrst se je začelo z vse večjim zanimanjem razpravljati prav povsod in država, ki ni imela ministrstva za socialno politiko, je veljala za konservativno državo. K državam poslednje vrste se tudi Jugoslavija ni marala prištevati. Imamo ministrstvo za socialno politiko, imamo tudi nekaj novih socialnih zakonov. In vendar se ni storilo do danes ničesar, da bi se zacelila rak-rana, ki jo je opisoval Ivan Cankar kot veliko socialno zlo. Nasprotno se zdi, da bo duh, ki veje iz Beograda, uničil še to trohico socialnega skrbstva, ki smo ga bili deležni doslej na podlagi zakonov prejšnje države. Kdo je pomoči in ljubezni bolj potreben, če ne otrok, ki je izgubil roditelje, če ne delavec, ki pri sedanjem kapitalističnem družabnem redu ni mogel toliko prislužiti, da bi lahko v miru preživel svoja stara leta! Govorite, kar hočete, resnica ostane resnica. Ni resnica na papirju, ona je v življenju, v praksi. Državne zaščite dece in mladine na papirju sicer obstoje, dejansko pa samo še v nekaterih krajih,

ker za mladino, o kateri se sicer kaj rado govori, da pomeni bodočnost naroda, država nima sredstev na razpolago.

Sirota se odda domovni občini, ta pa naj skrbi zanjo kakor vé in more, oziroma kakor se ji poljubi. Sreča za siroto, ako je pristojna v mesto. Mestne občine imajo namreč več

razumevanja za socialne potrebe. Gorje pa otroku, ako je pristojen v kako nazadnjaško občino na deželi, kjer se sicer tudi najdejo izjeme, ki pa so zelo, zelo redke. Tak otrok mora zaostati, ker ga hoče vsak, ki se ga je «usmilil», izkoristiti do skrajnosti. Kaj šele, da bi se mu nudila prilika, da se ga dá šolat, pa če tudi bi se v njem skrival največji talent. Ali bi ne bila dolžnost države, da tu poseže vmes in prepreči izkoriščanje naše mladine ter omogoči, da se tudi sirotam nudijo dobre in lepe strani življenja? Njim, ki niso zakrivali svojega gorja, njim, ki so po izgubi svojih roditeljev zaščite najbolj potrebni!

Nič boljše se ne godi delavcem, ki se vračajo na stara leta izčrpani prostovoljno ali neprostovoljno v svojo domovino... Koliko jih prosi na kolenih, da bi se jih usmililo mesto, kjer so do zadnjega delali in kjer je več razumevanja za onemogle delavce, ki pridejo v oskrbnišnico ali hiralnico, kakor pa na deželi, kjer jih navadno pošiljajo iz hleva v hlev. «Zasmehovali in trpinčili me bodo ter mi očitali, da sem delal po svetu in se vrnil domov kot siromak in le malokdo ali nihče se me ne bo več spominjal. Ali naj prenašam take muke sedaj na stara leta? Zakaj bi me ne obdržali tu v mestu, kjer imam tudi mnogo znancev in tovarišev in bi eventualno primorali domovno občino na povračilo izdatkov?» Zastonj so vse take prošnje, zastonj tudi eventualno upiranje domovinske občine, ki se v takih primerih navadno brani vsakega bremena, sklicujoč se na to, da N. N. že nad 60 let in več ni bil več doma. Ako si dotičnik med tem ni pridobil domovinske pravice drugje, mora hočeš nočeš pobrati šila in kopita in se preseliti v svoj rojstni kraj, v svojo domovno občino, ki se ga je branila z vsemi štirimi in tu prične zanj na stara leta križev pot od hiše do hiše, iz hleva v hlev.

Socialno skrbstvo, katerega se tiče to vprašanje, je gotovo važno; zato ne gre, da bi se prepustilo dotični občini. Četudi se med občinami najde tu pa tam kaka izjema, ostane vendarle neizpodbitna resnica, da velika večina občin (zlasti na deželi) nima za socialna vprašanja nikakega zmisla, čemur je iskati vzrok med drugim v oddaljenosti od mest, kjer se je pričelo moderno socialno gibanje z nastopom industrijskega proletarijata. To gibanje dosedaj na deželi še ni našlo tal. Na deželi vladajo v socialnih vprašanjih še vedno konservativni nazori. Zato bi se pač morala uvesti državna socialna oskrba sirot in vsled starosti onemoglih, občine pa pritegniti k sodelovanju ali z drugimi besedami: obstoječi

domovinski in ubožni zakoni bi se morali modernizirati po vzoru kulturnih držav in po vojne dobe. Hibe, ki jih imajo obstoječi tozadevni zakoni, obstojajo predvsem v tem, da ubožec nima nikakih pravic, marveč se mu dá pri vsakem koraku nedvoumno vedeti, da se skrbi zanj le iz milosti, kakor da bi sam zakrivil svoje stanje. Tudi ni določno predpisano, kaj se mora zanj storiti, oziroma se dovoljuje oskrba od hiše do hiše. Če mora tam stradati in trpeti poleg duševnih pogosto še fizične udarce, se za to nihče ne zmeni. Četudi je vse svoje življenje dobesedno garal in ničesar dobrega užil, si ni zaslužil na stara leta niti toliko, da bi mogel kam glavo položiti in v miru umreti.

Ko proletarca zapuste moči, nima več pravice do življenja.

Državni uslužbenec dobi pokojnino, ki mu je nihče ne očita, ker je to njegova pravica. Sramota pa je, če delavec na stara leta pade v breme občini, sramota istotako za siroto, če jo zadene vsled izgube staršev enaka usoda. Ta sramota se mora odpraviti, sirote in onemogli delavci morajo priti do svojih pravic. **Ne miloščina, pravica se mora zakonito zajamčiti in točno označiti.**

Dalo bi se še mnogo pisati, n. pr. o vprašanjih, na katera sem namignil uvodoma, zaenkrat pa je bilo treba omeniti najnujnejše vprašanje, ki se suče okoli zibelke in okoli groba. Vse se laže preboli, kakor biti zapuščen sirota v mladosti in zavržen berač na stara leta. To socialno zlo je najobčutljivejše in kriči po nujni reformi. Zadene pa lahko prav vsakega, pa bil posestnik ali državni nameščeneec. Vojna je to zadosti jasno pokazala. Marsikdo, ki je še ob ugodni valuti prodal svoj dom in naložil denar v hranilnico, da bi bil oskrbljen na stara leta, je postal berač, ko je denar izgubil svojo vrednost. Nad državnimi uslužbenci pa v kraljevini SHS visi itak zmeraj Damoklejev meč. Ob takih razmerah, ob taki pravni nesigurnosti si mora vsak, ne samo delavec, želeti, da se naše socialno zakonodajstvo v označeni smeri kolikor mogoče razširi, poglobi in prilagodi naprednejšim državam, kakor so Češkoslovaška, Avstrija in Nemčija, Anglija in Francija. Jugoslavija ne sme slediti socialno reakcionarnim državam, Turčiji, Albaniji in Italiji, marveč prej omenjenim državam, ki sicer tudi še niso dosegle svojega viška, ker vlada v njih v pretežni večini buržoazija, ki pa imajo na eni strani radi večje kulture točnejši vpogled v razvoj ekonomskih prilik, pri katerih socialni položaj delavstva ni brez pomena, na drugi strani pa ima v omenjenih državah organizirani proletarijat precejšen vpliv na sodobno zakonodajo.

Novi atentati na delavske pravice z „Delovnimi redi.“

Zveza industrijcev je leta 1923. izdala svoj specialni delovni red, proti kateremu se je že takrat dvignilo vse delavstvo in povsod odklonilo uvedbo delovnih redov, ki bi bilo v škodo delavstva. Podjetniki so zato čakali ugodnejših časov, ko bodo lahko uvedli po Zvezi industrijcev izdani delovni red. In sedaj smatrajo, da je tak čas nastopil.

Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d. so te dni predložile delavstvu nov delovni red, ki je bil po predsedstvu tovarne podpisan že v decembru 1925. leta in po Inspekciji dela potrjen ravno na Silvestrovo 1925. leta. Ta delovni red, ki je verna kopija delovnega reda Zveze industrijcev, je družba izdala po preteku skoro enega leta. Čakala je torej na ugoden trenutek, vsaj ona je mislila, da si je izbrala ugoden trenutek in da bo

delavstvo brez ugovora sprejelo delovni red. Pa ne bo šlo.

Kakor hitro je bil razglašen novi delovni red, so vse strokovne organizacije sklicale svoje članske sestanke in storile edino pravilni zaključek, da se novi delovni red ne sprejme.

Samostojna strokovna delavska «Unija» v Vevčah je imela že dva sestanka in sicer v četrtek 9. in v ponedeljek 13. t. m. Na teh sestankih se je v navzočnosti centralnega tajnika tov. Kravosa razpravljalo o predloženem delovnem redu in se je po vsestranskem razmotrivanju sklenilo, poslati podjetju ugovore zoper delovni red. Člani SSDU tega delovnega reda ne podpišejo in stopijo v stik z ostalimi delavci, člani drugih strokovnih organizacij, da se topogledno napravijo solidarni sklepi.

Tri prednosti: Izdatnost, jakost, okus daje kavi naša prava domača

„Kolinska cikorija“.

Gospodinje, za dobro kavo uporabljajte le dobro Kolinsko primes!

Poglejmo, zakaj se delavstvo brani delovnih redov, ki so izdani po Zvezi industrijcev. Predvsem pogledajmo, zakaj se delavstvo Združenih papirnic brani novega delovnega reda.

Novi delovni red predvideva za nadurno delo pribitek 50 %, kar že sam zakon predvideva. Delavci Združenih papirnic pa imajo po kolektivni pogodbi dobiti za nočno delo od 20. do 6. ure zjutraj 100 % pribitka. Po novem delovnem redu bi torej bili na slabšem za celih 50 %.

Po novem delovnem redu sme podjetnik skrajšati delovni čas, kadar se njemu poljubi, ne da bi se preje o tem pogovoril z delavstvom.

Odslej je po kolektivni pogodbi delavstvo v Združenih papirnicah dobilo 50 %, odnosno 100 % pribitka pri delu na praznik in ob nedeljah. Po novem delovnem redu bi to odpadlo.

Novi delovni red daje možnost, da dele vsakovrstne kazni tudi posamezni delovodje. Kdor pozna večkratne muhe posameznih delovodij, pač ne more biti navdušen za tako klavzulo v delovnem redu, kajti na ta način se delavstvo prepusti na milost in nemilost posameznih delovodij, ki bi svojo nejevoljo stresali nad delavstvom.

Novi delovni red ima poleg drugih nesocijalnih predpisov, tudi tega, da se sme delavec takoj odpustiti, ako se ga zaloti pri kajenju, ako se ga dobi prenašati ali vživati alkoholne pijače, ako skuša ostale delavce zapeljati k nepokorščini, k uporabi, nerednemu življenju itd. Tudi se delavec odpusti takoj, ako je nalezljivo bolan in ako traja njegova delanezmožnost delj kot štiri tedne. Te odločbe so skrajno krivične in nesocijalne. Delavstvo je proti temu, da se v ognjanevarnih krajih kadi in celo je proti vživanju alkoholnih pijač pri delu, vendar pa je tudi proti temu, da se taki delikti kaznujejo kratkoma z odpustom. SSDU je zato predlagala,

da se odpust izvrši šele po več izrečenih kaznih, kar je edino pravilno in sprejemljivo. Patus o zapeljavi k nepokorščini ali k uporabi itak nima drugega namena kot preprečiti eventualne stavke itd. Kako živi delavec izven obrata, prav nič ne briga posameznih podjetij. Skrajno nesocijalna pa je točka, da se delavec, ki ima nalezljivo bolezen takoj odpusti. Če je kdo nalezljivo bolan, naj se izleči in naj pride nazaj v službo. Nalezljivih boleznih je več vrst in so ljudje vsem podvrženi. Zakaj bi torej tak revež, ki bi zbolel recimo na tifusu ali griži, obe boleznih sta nalezljivi, moral biti ob službo, ako je že 10 do 20 let v istem podjetju? In kako pride revež, ki zbolil na težki bolezni, katero ni sam zakrivil in leži vsled nje pet tednov — ob službo? Ni mar to skrajno krivično in nesocijalno? In to naj podpišejo delavci ter se obsodijo, da bodo za eventualno nesrečno bolezen na cesti? Ne, kaj takega noben delavec ne more in ne sme podpisati, pa četudi je izdala Zveza industrijcev, odnosno v tem primeru Združene papirnice, delovni red.

Delavstvo v Vevčah je napravilo edino pravilno,

da je nesocijalni delovni red odklonilo in postavilo zahtevo, da se izdelaj v sporazumu z delavstvom nov in za delavstvo sprejemljiv delovni red.

Ko že pišemo o delovnih redih, ne smemo prezreti dejstva, da je vevški delovni red potrdila Inspekcija dela v Ljubljani. Nas zanima, kako more Inspekcija dela dati svoje pritrdilo tako nesocijalnemu delovnemu redu. Tudi nastaja za nas vprašanje, ali je Inspekcija dela imela v rokah kolektivno pogodbo Združenih papirnic, preden je potrdila delovni red. Če jo je imela, kako je mogla potrditi delovni red, ki je v protislovju z kolektivno pogodbo.

Inspekcija dela, ki je vevški delovni red potrdila, mora v interesu delavstva ta svoj pristanek preklatici in vzeti v zaščito delavske interese.

Boj proti delovnemu redu Zveze industrijcev je s tem začet. Podjetje ga bo branilo do skrajnosti, a tudi delavstvo bo znalo varovati svoje interese. Delavstvo v Vevčah bo nastopilo kompaktno v obrambo svojih pravic. Narodno-strokovna zveza bo boj vevškega delavstva podprla z vso svojo silo.

Politični pregled.

Komisariat na ljubljanskem magistratu.

«Narodni dnevnik» je zbolelo, da smo v zadnji številki ugotovili, da ljubljanski radikali in radičevci slepomišijo, če se pred javnostjo kažejo z obrazom vnetih in iskrenih zagovornikov avtonomije ljubljanskega mesta. «Narodni dnevnik» zagovarja radikale in radičevce s tem, da tolče po drugih in se izogiba odgovora, kaj sta sedanjí vladni stranki storili za povrnitev avtonomnih pravic. Sedaj ni aktualno vprašanje, kaj SDS ni napravila, oziroma kaj ima napraviti, ker nima

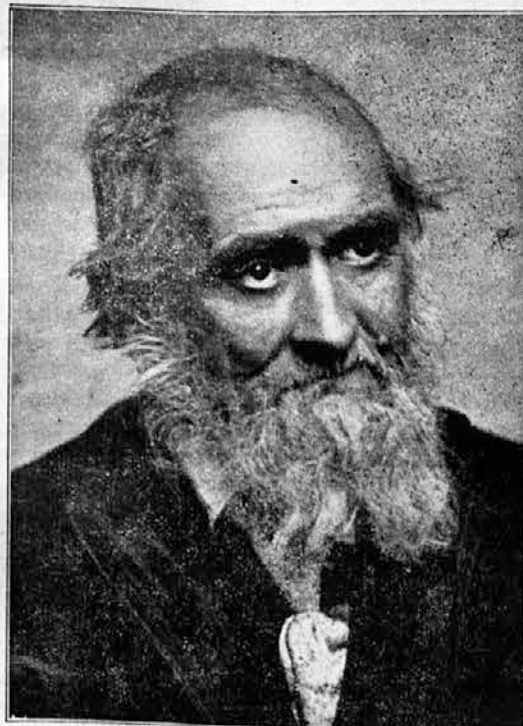
moči, da drži ali odstavi gerenta, ali razpiše volitve. Vse to je sedaj v rokah radikalov in radičevcev. In prav to smo hoteli ugotoviti, da so radikali in radičevci tako nesrečno reševali avtonomijo, da še sedaj niso razpisane volitve. Ponovno trdimo, da radikali in radičevski predlogi niso stremeli za tem, da se takoj razpišejo volitve, ampak so imeli namen samo zamenjati gerente in namestiti svoje pristaše. Tudi vprašanje uradnika — vladnega komisarja je šele zadnji čas šlager radikalov in radičevcev, dočim so v

Ljudevitu Rusu k 80 letnici.

Dne 22. avgusta t. l. je praznoval v svojem skromnem družinskem krogu v še bolj skromnih razmerah tovariš Ljudevit Rus, naš najstarejši član 80letnico svojega življenja. Redek jubilej in zasluge, ki jih ima naš Rus za naš in splošno naroden pokret nam narekujejo dolžnost, da se moža spomnimo na tem mestu. Ponosne so naše organizacije na številne idealne borce, ki ne klonijo duhom, tembolj ponosne, ker imajo v svoji sredi 80letnega starčka, ki v kljub svoji visoki starosti še aktivno sodeluje in to s pravo vnemo in ognjem mladeniškim.

Tovariš Ljudevit Rus je bil rojen 22. avgusta 1846. leta v prijazni vasi Podlipici pri Litiji kot sin okr. zdravnika dr. Lovrenca Rusa, takrat službujočega v bolnici v Zagorju. Njegova mati in žena Šumi mu je bila blaga in dobra varuhinja in skrbna vzgojiteljica, žal je morala po 55. letu svoje starosti v prezgodnji grob. Oče je poleg svojega težavnega zdravniškega poklica vodil precej obširno kmetijo v Prevojah, kjer je tudi županil skozi dolgo dobo 20 let. Vsled zastrupljenja krvi o priliki neke obdukcije je v 68. letu starosti kot žrtev poklica zatisnil svoje blage oči, zapustivši troje odraslih otrok. Pokojni oče našega Rusa je bil stric znanih ljubljanskih bratov Rusov, med temi tudi dr. Mavricija Rusa.

Tovariš Ljudevit Rus je študiral v Ljubljani realko in po nekaj letih študij stopil v službo

Ljudevit Rus.

pri občini Prevoje, kjer je bil svojemu očetujužupanu kot občinski tajnik skozi 20 let njegova desna roka. Po očetovi smrti se je Rus oženil s Frančiško Jeretinovo, v kateri je dobil ne le dobro in skrbno gospodinjo, nego tudi tovarišico, ki svojega moža nikdar ni ovirala v njegovem narodnem, društvenem in organizatoričnem delu, nasprotno ga je v njegovih plemenitih stremljenjih znatno podpirala. Še danes mu stoji zvesto in vdano ob strani.

Rus je bil že v svoji mladosti velik narodnjak starega kova, bil je kot dober pevecbasist član mnogih pevskih društev, ki so bila takrat važen činitelj v narodno-prebujevalnem pokretu, kot izboren družabnik in tiha slovenska pevka duša je bil vedno in povsod dobro došel, vzljubljen in vpoštevani možak. V nepozabnem spominu, pripoveduje, mu ostanejo veliki trenutki ob priliki raznih narodnih taborov, sokolskih pohodov in pevskih nastopov, kjer je vedno med prvimi borci zbujal narodno zavest proti takratnemu navalu nasilnega nemškutarstva.

Po očetovi smrti se je v letu 1900. preselil za stalno v Ljubljano, kjer je služboval pri nekaterih stavbenih podjetnikih kot nadzornik delavcev — vedno vester in izvrševanju svoje službe. Razumljivo je, da mož dela ni mogel v Ljubljani narodno delo gledati od strani, ampak je sam krepko poprijel pri Sokolu in drugih narodnih društvih. Ko se

svojih prejšnjih intervencijah pri ministru za notranje stvari vedno zahtevali vodstvo gerentskega sveta za svojega izrazitega strankarja. Nikar ne uganjajte hufavščine in ne zavijajte resnice. Sicer pa «Narodni dnevnik» sam potrjuje našo trditev, da hočejo radikali in radičevci zavleči razpis volitev. «Narodni dnevnik» pravi, da se bo pred razpisom volitev natančno pregledalo poslovanje sedanjega gerentskega sveta, zlasti finančni položaj, ki ga je ustvaril gerentski svet, tako, da bo še pred volitvami vse razčiščeno. Zato bi bili slepi, če ne bi vedeli, kaj se pravi «pregledovati poslovanje». Kaj ne pregledovati toliko časa, dokler se bo brezpomembnim skupinam ljubljanskih radičevcev in radikalov zdelo in ljubilo. To naj bodo potem iskreni nameni z avtonomijo! Že sedaj ste imeli čez eno leto čas posredovati. Vlada ima pravico nadzora, vlada odobruje ljubljanske davščine, vlada odobruje posojila in investicije in vlada ste vi: radičevci in radikali. Zakaj se te pravice ne poslužite. Seveda: pregledovali bi takrat radi, da bodete lahko še zavlačevali volitve. Da vas ni sram govoriti o avtonomiji ljubljanskega mesta in imate v mislih samo namero, kako bi še naprej kršili avtonomne pravice. Eno leto ste na vladi, zakaj niste že prvi mesec razpisali volitev. Na to vprašanje ne boste odgovorili: Zato, ker se bojite volitev. Prav razgalili ste se! Radi bi drugim očitali, da so proti demokraciji, a je v vaših vrstah največ škodljivega partizanstva, ki ne pusti, da bi ljudstvo izrazilo svojo voljo, kadar ni to vaša volja!

K politični situaciji. Kralj se je odpeljal za osem dni v Pariz. Zadnji dan pred odhodom se je zglasil na Bledu pri kralju v avdijenci ministrski predsednik Uzunović. Vlada je želela na nove težkoče. Radičevci groze z opozicijo, če se ne odstrani iz vlade Nikič, in tudi večina radikalov odreka vladi podporo, če se ne zamenja notranji minister Maksimović z drugim politikom. Uzunović je baje pripravljen ugoditi zahtevam glede zamenjave Nikiča in Maksimovića; portfelj notranjega ministra bi naj prevzel Vujčić. Zgleda pa, da tudi eventualne zamenjave v Uzunovićevi vladi ne bodo rešile sedanjega režima. Pašić se vrača iz Monte Carla zelo borbena razpoložen...

Demokratska zajednica. Poslanci Davidovićeve demokratske stranke in poslanci jugoslovanske muslimanske organizacije so sklenili, da tvorijo

je leta 1911. ustanovila N. D. O. je pristopil v krog njenih ustanoviteljev, bil dolgo vrsto let blagajnik organizacije in preživel kot aktivno delujoči njen član vse težke boje, ki jih je organizacija bojevala pod pritiskom takratne avstrijske vlade. Mož demokratičnih načel je svojo socialno in narodno zavest povsod in vedno neustrašeno zagovarjal, jo tudi s pridom nesebično propagiral, za kar mu bodi v imenu vsega narodno in socialno čutečega delavstva izrečeno polno priznanje.

Kakor je bil sam mož jeklenega značaja, tako je v istem duhu vzgojil svoja sinova in hčerko.

Danes ko slavimo Rusovo 80letno življenjsko borbo je med nami svež in čil, bolj bojeviti kot marsikdo od mlajših. Krajevna organizacija N. S. S. za dvorski okraj priredi slavljenju v soboto 18. t. m. v gostilni «Pri panju» v Vegovi ulici družabni jubilarov večer, da mu tako skromno pokaže, da zna ceniti prvoborce naše ideje. Upamo in vabimo, da se tega večera udeleže v mnogobrojnem številu tudi člani vseh ljubljanskih organizacij N. S. S., strokovne organizacije N. S. Z. in «Bratstva», da mu tam v enem samem akordu navdušenja zakličemo: «Živel naš najstarejši borec, Ljudevit Rus, in še na mnoga leta!»

Zahtevajte v vseh javnih lokalih „Novo Pravdo“!

enoten poslanski klub z nazivom demokratske zajednice. Predsednik novemu poslanskemu klubu bi naj bil Davidović, podpredsednik pa Halid beg Hrasnica. Do fuzije med obema strankama še ni prišlo, če tudi se že dolgo goji namero, da se iz obeh strank stvori novo stranko. V muslimanski organizaciji ni vse zadovoljno z naslonitvijo na demokrate in se raznašajo vesti o močni opoziciji proti vodstvu stranke. Pričakuje se pa, da opozicija ne bo uspela. S stališča poenostavljenja političnih razmer v državi je pozdravljati fuzijo med demokratski in muslimani. Posebno tudi zato, ker bi s posebno muslimansko organizacijo prenehala ena izmed verskih političnih organizacij. Nova demokratska zajednica šteje 51 članov, toliko kot sedaj radičevski klub.

Pasivnost državnih posestev. Na seji finančnega odbora je bila ugotovljena velika pasivnost državnih posestev. Iz uradnega poročila je razvidno, da posamezna posestva ne vodijo knjigovodstva, kakor bi ga morala. Karadjordjevo posestvo izkazuje letne izgube okoli 3 milijone dinarjev. Posestvo Ljubičevce je pasivno vsako leto za 1 do 2 milijona dinarjev. Samo plače za osebje znašajo na tem posestvu 1.400.000 dinarjev. Po-

sestvo v Derži ne razpolaga od leta 1919. do 1921. z nobenimi gospodarskimi podatki, četudi je bilo v teh letih pod upravo ministrstva za kmetijstvo in vode. Posestvo na Belju je predložilo poročilo samo za leto 1923. in 1924. in izkazuje v teh dveh letih 8 milijonov dinarjev izgube. Samo tovarna za sladkor na Belju je izgubila 19 milijonov dinarjev, ker je oddajala sladkor vsled velikih zalog po znižanih cenah. Poljedelstvo na Belju je pasivno. Petdeset jutrov poljedelske zemlje ne donša več kot 190.000 dinarjev. Rentabilno je šumarstvo in ribolov v Apatinu. S sečnjami se je v glavnem preprečilo še večje izgube na Belju. Finančni odbor je sklenil, da na licu mesta prouči gospodarske razmere na Belju, Torej komisija z bogatimi dijetaši bo rešila vse?

Davek na luksus. Vlada pripravlja poseben zakon o pobijanju draginje. V zvezi s tem zakonom bo po izjavi trgovinskega ministra vlada ukrenila vse potrebno, da se vse domače potrebščine krijejo z domačimi pridelki in da se uvoz iz inozemstva kolikor mogoče zmanjša. Ukrepi vlade bodo strogi in se bo predvsem zabranilo uvoz luksuznega blaga. Tudi poset inozemskih kopališč bo prepovedan.

Po drugih državah.

Odnosaji med Francijo in Turško so se zadnji čas nekoliko zaostri. Afera parobroda «Lotus» je povzročila to. V Dardanelah je na odprtem morju zadel francoski parnik «Lotus» v turški parobrod in ga potopil. Poveljnika «Lotosa» so zaprle turške oblasti. Do sedaj je bil običaj, da sodijo francoske podanike v Carigradu francoski sodniki. Turške oblasti se pa ne zmenijo več za običaje in hočejo na svoji zemlji soditi sami. Afera s poveljnikom «Lotus» je toliko bolj zamotana, ker se je nesreča zgodila na odprtem morju in ne na turškem teritoriju. Francozi energično zahtevajo, da se izroči poveljnik «Lotosa» francoskim oblastim. Z zahtevami po izročitvi pa niso uspeli. Afera vzbuja precej prahu pa francoskem časopisju.

Besarabija je za Romunijo trd oreh. Romunski ministrski predsednik je pred odhodom v Ženevo obiskal Rim, da bi pripravil v Italiji razpoloženje za priznanje Besarabije Romuniji. Italija je namreč edina zavezniška država, ki ni priznala združitve Besarabije z Romunijo. Romuniji je veliko ležeče na tem, da dobi priznanje za zasedbo Besarabije od strani velevlasti, ker je v večni nevarnosti, da bi v ugodnem trenutku Sovjetska Rusija zahtevala vrnitev Besarabije. Agitacija sovjetov proti Romuniji je neumorna. Sicer ne more biti ta agitacija etična, narodnostne nravi, ampak se opira predvsem na razpaljenje gospodarskega nezadovoljstva v Besarabiji. V nekdanji ruski Besarabiji ni veliko prebivalstva romunske narodnosti. Zelo veliko je v Besarabiji nemških in francoskih kolonistov, dalje Rusov, Židov in Bolgarov. Vsled mešanice prebivalstva po narodnosti ne more biti uspešna ruska nacionalna propaganda. Zato obetajo sovjeti Besarabiji neodvisno moldavsko republiko, ki bi obsegala pokrajine na obeh straneh Dnjestra. Agitacija je uspešna, ker ne vladajo v Besarabiji dobre uprave in gospodarske razmere.

Monarhistična propaganda na Poljskem. V Čenstochovi se je vršil kongres monarhistične kmečke organizacije, katerega se je udeležilo 600 delegatov. Zborovalci so nameravali prirediti po zborovanju javno demonstracijo, kar so pa oblasti preprečile.

Politika štednje na Francoskem. Poincaréjeva vlada je sklenila zmanjšati državne izdatke, da okrepi propadajoči frank. Francoska administracija se reorganizira. Ukinjenih bo 106 podprefektur, ki odgovarjajo našim okrajnim glavarstvom. Vsi predstojniki državnih uradov so pozvani, da predložijo svoje predloge za redukcijo uradništva. Do prihodnjega leta se v državnih uradih ne nastavi nobenega uradnika več. Tudi vojaška uprava hoče do-

seči prilhanke. Število častnikov se zniža za 2700. V letu 1927. bodo služili vojaški obvezanci le še po eno leto in ne dve leti, kot je sedaj predpisano. S tem bo znatno zmanjšan stalež vojske. Prodalo se bo 7000 vojaških in 2000 žandarskih konj. Vlada opusti vojne arsenale v Rochefortu in Horientu. V zadnjih šestih letih je izdala Francoska velike svote za opustošene kraje. Potrošenih je bilo okoli 100 milijard frankov. Za restavracijo opustošenih pokrajin je potrebnih še okoli dvajset milijard frankov. Francozi so se nadejali, da jim bo izdatke plačala Nemčija. Ali Nemci so plačali samo delno in so Francozi primorani, da prično štediti tudi pri izdatkih za opustošene kraje.

Bolgarsko posojilo. Svet društva narodov je dovolil Bolgarski posojilo v znesku 2.250.000 funt šterlingov za namestitve beguncev iz Grčije in Jugoslavije. Z dovolitvijo posojila je priznal Svet Društva narodov sosednim državam pravico nadzora, kako bo potrošeno posojilo. Kontrola je potrebna, da ne bi Bolgarija porabila denar v namene, ki bi bili strateško ali politično v kvar sosednjim državam.

Garancijski pakt med Japonsko in Rusijo. Japonska je sprejela predlog Sovjetske Rusije, da se sklene garancijski pakt. Razgovori se vrše v najkrajšem času.

Socijalistični pokret na Madžarskem. Industrijskih delavcev je na Madžarskem okoli pol milijona, od teh brezposelnih 30.000. Nezadovoljstvo ne narašča samo v mestih, ampak tudi na deželi. Večkrat se pojavijo na cestah demonstranti gladnih mož in žena. Poljedelsko delavstvo po večini ni organizirano. Po zakonu iz leta 1908. je štrajk poljedelskih delavcev prepovedan. Prav za prav je čudno, da sploh obstoji na Madžarskem socijalistična stranka. Pod belim terorjem je bilo vrženih v temnice okrog 2000 socijalistov. V prvi narodni skupščini ni bilo nobenega socijalističnega poslanca. Leta 1922. so se pa nekateri socijalistični voditelji tajno dogovorili z vlado, da znova izvedejo delavsko organizacijo. Socijalistični voditelji so dali vladni vse garancije, da njihov pokret ne bo v no- vladni vse garancije, da njihov pokret ne bo v no- benih zvezi z revolucionarnimi gesli. Poleg tega so se obvezali, da ne bodo organizirali poljedelskih delavcev in železničarjev. Na temelju tega sporazuma z vlado, je bila večina zaprtih socijalistov izpuščenih na svobodo. Pri volitvah so nato dobili socijalisti z dovoljenjem vlade 24 mandatov. Dogovor, ki je vezal socijalistične organizacije z vlado, ni mogel ostati dolgo časa prikrit. Med socijalisti se je pojavila skupina, ki je dolžila voditelje, da so izdali delavski razred. Vodstvo opozicije je v rokah Šte-

fana Vágia. Pred tednom je Vágiajeva skupina demonstrirala v Budimpešti. Demonstrantom se je posrečilo, da so udrli v zgradbo notranjega ministrstva. Več kot 40 demonstrantov je bilo aretiranih in obsojenih na težke zaporne in denarne kazni.

Nemški militarizem. Z mirovno pogodbo v Versaillesu je bilo določeno, da ne sme imeti Nemčija pod orožjem več kot 100.000 vojakov. Zavezniki so mislili, da bodo na ta način razorožili Nemčijo. Načrt se pa zaveznikom ni posrečil. Nemčija ima še danes na razpolago ogromno vojaško silo, prav nič manjšo od predvojnega Nemčije. Res je, da ima Nemčija pod orožjem le 100.000 vojakov. Vse to moštvo je pa že po dveh letih tako vzorno izšolano, da je vsakdo izmed njih zmožen prevzeti vodstvo vojaških oddelkov. V Reichswehru se vzgajajo le šefi za bodoče formacije, katerim dajejo material številna patrijotska združenja, ki štejejo šest milijonov članov. Najvažnejše militaristične organizacije so: Deutscher Offiziersbund, Nationalverband, Regimentsverein, Kiffhäuserbund, Nationalge-

sinte, Soldaten, Jungdeutscherorden, Stahlhelm itd. Vsaki izmed teh šestih milijonov organizirancev je po končanem poduku podrejen komandi enemu izmed 100.000 vojakov Reichswehra. Na ta način je lahko izvedena mobilizacija nemške armade v nekaj dneh. Poleg Reichswehra imajo Nemci še 200.000 žandarjev in nekaj tisoč dobrovoljcev. Nemški militarizem torej ni odpravljen in njegova nevarnost za svetovni mir je nezmanjšana.

Bombni atentat na Mussolinija. Dne 11. t. m. je vrgel v avtomobil, v katerem se je vozil Mussolini od doma v vladno palačo, kamnosek Gino Lucetti iz Avenze bombo. Bomba je zadela stransko okno avtomobila, padla na tla in eksplodirala. Mussolini je ostal nepoškodovan. Ranjenih je bilo sedem pasantov, med temi eden težko. O Lucettiju pravijo, da je komunist. Prišel je iz Francije z namenom, da ubije Mussolinija. Fašisti so porabili atentat na njihovega voditelja za sovražne demonstracije proti delavskim organizacijam. Lucettija so zaprli.

*

Strokovni vestnik.

Knjižnica kulturno-prosvetnega odseka Delavske zbornice. Kulturno-prosvetni odsek Delavske zbornice je otvoril v svojih prostorih, v Gradišču št. 2 knjižnico, pristopno za člane in članice vseh delavskih in nameščenskih strokovnih in kulturnih organizacij, registriranih pri Delavski zbornici. Knjižnica je odprta vsak delavec od 6. do 9. ure zvečer. Vstopnina s knjižnično izkaznico vred znaša 2 Din. Knjige se izposojajo le osebno, za dobo 14 dni. Izposojnina za knjige do 100 strani znaša 25 para, za večje knjige 50 para, za vezane letnike revij in podobno pa 1 Din. Kulturno-prosvetni odsek je določil tako nizko izposojnino zato, da bo lahko knjižnico obiskoval vsak delavec. Ob istih urah kakor knjižnica, je odprta tudi čitalnica. Narodno-strokovna zveza poziva vse svoje ljubljanske člane, kakor tudi člane «Bratstva», da se te knjižnice poslužujejo. Imejte seboj našo izkaznico.

Knjigovodski tečaj otvori kulturno-prosvetni odsek Delavske zbornice v Ljubljani. Prijave za ta tečaj sprejema tajništvo Narodno-strokovne zveze do 27. t. m. Prijavitelj se je osebno v Narodnem domu, pritličje, desno. Tečaj je namenjen članom strokovnih in kulturnih društev. NSZ sprejema prijave svojih članov in članov «Bratstva».

Naenkrat se nas boje. Komunisti z Marxovega trga so pričeli izdajati svoj list «Enotnost», ki prinaša v svoji 2. številki trditve, da so razcepa internacionalistov in obupnega stanja med delavstvom krive «žolte in fašistovske» organizacije. Ja, sodrug, kaj nam ne poveste. Do danes še niste priznali, da smo tako mogočna organizacija, da se nas je treba resno bati in opozarjati delavstvo na nas. In da bo držalo, smo postali čez noč žolti in fašistovski. In medtem ko razbijamo internacionalce, smo povečali, odnosno dajemo možnost povečanja fašistovskega sindikalizma. Prav res škoda, da niste pritaknili zraven še Žorgovega srbskega imperijalizma, pa bi bil ta stavek popolnejši. In koncem koncev priznavate, da ste doživeli v Hudi jami in Rajhenburgu popoln potom in ne obstojate več. No, ja, grenko priznanje. Škoda samo, da tega priznanja niste še spopolnili, da so se internacionalne vrste razbile po lasni krivdi in zaslugi. Mar pozabljate, da bijete med seboj najlutejši boj, ki vas upropašča? Mar pozabljate, da ste privedli proletarijat na rob prepada s svojimi ekstravagancami? In mar pozabljate, da ste doigrali vlogo, ki ste jo imeli med poštenim delavstvom? Delavstvo je sito različnih in najrazličnejših fraz o fašizmu, sindikalizmu, internacionalizmu, žorgizmu itd. Delavstvo se je streznilo in pričelo drugačno politiko, politiko, od katere pričakuje uspehov. In delavstvo je poverilo svoje zaupanje oni organizaciji, ki ne slepomiši z različnimi lepo donečimi frazami, ampak z dejanji dokazuje,

kaj je in kaj ni zmožna. In to vas boli. Delavstvo prav dobro ve, zakaj je poverilo zaupanje Narodno-strokovni zvezi in prav dobro ve, da ima ta organizacija prav tako malo stikov z fašizmom in podjetniki, kot ga imajo komunisti z rimskim papežom. Delavstvo se zaveda, da ima samo v Narodno-strokovni zvezi svojega zaščitnika in borce za socialne pravice.

Predavanja v naših strokovnih organizacijah. Letošnja jesen in zimo bo Izvrševalni odbor priredil različna predavanja v vseh krajih, kjer bodo podružnice to zahtevale. Kulturno-prosvetni odsek Delavske zbornice si je nabavil skioptikone in prav lepe slike, ki bodo različna predavanja pojasnjevale. Vsem podružnicam smo poslali te dni seznam predavanj in okrožnico ter jih prosimo, da nam na okrožnico čim prej odgovorijo, da sestavimo načrt o predavanjih. Med delavstvo — kulturo.

Vsem podružnicam Narodno-strokovne zveze. Ta teden je centralno tajništvo razposlalo vsem podružnicam obširno okrožnico in navodila odbornikom. Na te okrožnice je polagati veliko važnost in se ravnati po danih navodilih. Centralno tajništvo upa, da bodo vse podružnice storile svojo dolžnost in se pripravile za jesensko in zimsko dobo. Odbori vseh podružnic naj takoj sporočijo centralnemu tajništvu, kaj so podvzeli na podlagi zadnje okrožnice. Odborniki naj se ravnajo po navodilih, ki so bila priložena okrožnici.

Ustanovna občna zbornica Narodno-strokovne zveze v Mežici in Črni. V nedeljo 19. t. m. se vršita dva ustanovna občna zbornica Narodno-strokovne zveze, in sicer dopoldne ob 11. uri v gostilni Stopar v Mežici in popoldne ob 3. uri v gostilni g. Krulca v Črni. Na občna zbornica pošlje tudi Izvrševalni odbor svojega delegata, ki bo poročal o potrebi narodne strokovne organizacije za naše delavstvo, ki je doslej bilo prepuščeno na milost in nemilost internacionalisti. Pozivamo vse člane in prijatelje, da se teh občnih zborov udeležijo polnoštevilno.

Ustanovitev okrožnih tajništev v Mariboru in na Jesenicah. Izvrševalni odbor je s 1. septembrom t. l. otvoril dva okrožna tajništva Narodno-strokovne zveze, in sicer v Mariboru in na Jesenicah. Oba tajništva sta že pričela poslovati in je želeli, da se vse organizacije poslužujejo okrožnih tajništev, v kolikor ne spadajo zadeve direktno Izvrševalnemu odboru ali pa centralnemu tajništvu. Naslov okrožnega tajništva za Maribor je: Okrožno tajništvo Narodno-strokovne zveze v Mariboru, Erjavčeva cesta 8, za Jesenice pa: Jesenice, gostilna g. Kobala. Izvrševalni odbor upa, da je vsem svojim organizacijam mariborskega in jeseniškega okraja z ustanovitvijo okrožnih tajništev ustregel in jim dal tako možnost k čim večjemu udejstvovanju.

SREDNJA VAS PRI BOHINJU. Pripravljalni odbor naše podružnice je imel v nedeljo ob 3. popoldne svojo prvo sejo, na kateri so se izvršile predpriprave za čim prejšnje sklicanje občnega zbora. Ves odbor je pridno na delu in upati je, da se bodo pokazali v kratkem dobri sadovi. Zato tovariši — vsi na delo! — Pripravljalni odbor.

SREDNJA VAS PRI BOHINJU. Na praznik 8. t. m. se je vršil pri nas sestanek Narodno zavednega delavstva, na katerem je poročal o potrebi ustanovitve podružnice Narodno strokovne zveze ter o mizernem položaju delavstva v naši in v drugih državah tov. Ivan Pozenel. Sestanek se je vršil v občinski dvorani. Po govoru tov. Pozenela se je ustanovil pripravljalni odbor, v katerega so bili izvoljeni sledeči tovariši: Jožef Stare podpredsednikom, Jakob Skantar namestnikom, Janez Šest tajnikom, Jožef Kocjanc blagajnikom, Miha Markalin in Janez Strgar, pregledovalca računov in Jože Mikl ter Janez Kavalarič pa odborniškimi namestniki. Vsi navzoči so takoj vstopili v bojne vrste, v organizacijo, katero mora vsak naroden delavec iskreno pozdraviti. Tovarišu Francu Arhu, se je tov. Pozenel za njegovo požrtvovalnost prisrčno zahvalil, ter ob odhodu iz Srednje vasi pozival še enkrat vse delavstvo, da naj bode solidarno, ter da naj gre pridno na delo, da se lahko čimprej sklče ustanovni občni zbor naše nove postojanke na Gorenjskem.

JESENICE. Podružnični odbor NSSZ sklicuje v nedeljo 19. t. m. točno ob 16. uri svojo redno sejo. Ker je dnevni red izredne važnosti, je dolžnost vseh bratov odbornikov, da se seje sigurno in predvsem točno udeležijo.

JESENICE. «Vinsko trgatve» priredi podružnica NSZ na Jesenicah v nedeljo dne 3. oktobra 1926. točno ob 4. popoldne v prostornem in krasnem salonu pri g. Kobalu na Savi. Prvovrstno grozdje ter fine hruške in jabolka, bodemo dolgoprstnežem dovoljno preskrbeli. Ker je čisti dobiček namenjen za bolne in brezposelne člane, prosimo obilne udeležbe. — Odbor podružnice NSSZ na Jesenicah.

ZAGORJE. Tukajšnja podružnica Narodno-socialne strokovne zveze priredi v nedeljo 19. t. m. svojo veselico, na kateri se bodo razdelili dobrotki keglanja. Začetek veselice je ob 4. uri pop. Na veselici sodeluje kvartet «Bratstvo» iz Zagorja. Vabimo vse naše člane in prijatelje, da se te veselice polnoštevilno udeležijo. Čisti dobiček je namenjen reduciranim tovarišem, zato nam narekuje dolžnost, da dohodke povečamo. — Odbor.

V Ameriko — na Glince! V nedeljo 19. t. m. vsi na bogato vinsko trgatve NSZ Vič-Glince-Rožna dolina, ki se vrši v «Ameriki» na Glincah. Preskrbljeno bo za dobro vinsko kapljico; «bar» bo obložen s tortami, «kafo», likerji itd. Poleg plesa bo tudi šaljiva pošta. Gospod župan pove marsikatero zabeljeno, da se bo smejala vsa njegova okolica. Za red je preskrbljeno z «extra-policaiji». Vstopnina malenkostna, in sicer 3 Din. Ker je čisti dobiček namenjen za kulturno-prosvetni odsek, vabi k obilni udeležbi — odbor.

LOGATEC. Tukajšnja podružnica Unije bo imela svoj članski sestanek v četrtek 30. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih gostilne pri Šmucu v Dolnjem Logatcu. Ker bo na sestanku poročal delegat centrale iz Ljubljane, tov. strokovni tajnik Kravos, pozivamo vse člane, da se udeležijo sestanka polnoštevilno. — Odbor podružnice je imel 17. t. m. odborovo sejo, na kateri je razpravljalo o zadnji okrožnici centrale. Napravil je več sklepov radi delovanja v jesenskem in zimskem času. O teh sklepih bodo člani obveščeni. — Naš dramatični odsek pridno napreduje. Naštidirano ima že otvoritveno igro, s katero nastopi pred javnostjo. Želimo, da se otvoritev izvrši kaj kmalu, da bomo potem imeli stalne dramske predstave.

PRAGERSKO. Pri nas se je vršil v soboto 11. t. m. že drugi sestanek delavstva, na katerem je poročal tov. Tumpej iz Maribora. Govorili smo o razmerah v naši opekarni in prišli do za-

ključka, da se vse delavstvo organizira v NSZ, ker le v tem vidi svoj spas. Podjetnik je pričel sicer nekaj rogovillti, kar nas pa ne more odvrniti od sklepa, da se ne bi organizirali. Mi vemo, da ne bomo več tako grdo izkoriščani, ko bomo vsi v vrstah NSZ, ki se je pokazala za pravo zaščitnico delavstva. Internacionalci so pri nas iz-

gubili vse zaupanje. Predolgo so nas farbali in nastopil je konec farbanja. — G. Vrbnjaku povemo za enkrat samo na uho, da je čas; da se poboljša, sicer bomo primorani sami poskrbeti za njegovo poboljšanje. Vabimo vse delavstvo v našem in drugih krajih, da se priključi NSZ, ki je edina prava zastopnica delavstva.

mariborsko 9807 Din 78 p, za zagrebško carinsko blagajno 1111 Din 20 p.

— **Brezposelnost v Srednji Evropi.** Koncem marca 1926. je izkazovala Češkoslovaška republika 27.600 brezposelnih. V nadaljnjih mesecih se je pa industrijska kriza tako povečala, da je naraslo število brezposelnih na 250.000. V Avstriji so razmere še slabše in je bilo meseca julija 173.171 brezposelnih. Na Poljskem je bilo dne 15. julija t. l. 297.600 brezposelnih. Evropski rekord je pa dosegla Nemčija, ki izkazuje 1.880.000 brezposelnih napram 1.634.000 brezposelnim v Angliji.

— **Vprašanje nedeljskega počitka v trgovinah.** Centralni sekretariat delavskih zbornic v Beogradu je izdal sledeče obveščilo: «Minister trgovine in industrije se je obrnil do ministra socialne politike s predlogom, da naj ta na podlagi § 14., točke 3., zakona o zaščiti delavcev s splošno odredbo dovoli, da smejo biti v krajih, ki imajo manj kot 10.000 prebivalcev, odprte trgovine ob nedeljah splošno dve uri dopoldne. Na to je minister socialne politike odgovoril, da zakon predvideva popoln nedeljski počitek, predpis § 14., točke 3., zakona pa vsebuje samo izjeme, ki se lahko dovolijo. Zato on misli, da se more dati to dovoljenje samo izjemoma onim krajem, kjer govore za to resni gospodarski razlogi. To pa nikakor ne more biti v krajih, kjer ta običaj doslej ni postal in se tudi ne more utemeljevati z običajnimi nedeljskimi sejmi (ki so običajno na Hrvatskem); tudi ne more biti ta izjema dovoljena v vaseh, ki imajo trgovine, kakor tudi onim krajem, ki so oddaljeni manj kot 10 km od kraja, kjer so trgovine ob nedeljah odprte. Lastniki trgovin, katerim bi bilo dovoljeno, imeti ob nedeljah dopoldne trgovine odprte, ne smejo istih odpreti v ponedeljek prej kakor ob 10. uri dopoldne. Za izdajanje tozadevnih dovoljenj bi bili pooblašteni veliki župani. Tozadevno odredbo pa mora izdati ministarstvo trgovine in industrije.» — Tako pojasnilo. Kaže se, da je ministarstvo socialne politike na ta način svoje stališče preciziralo, in upamo, da skoro izide pravilnik, ki bo že odločno vprašanje nedeljskega počitka in delovnega časa sploh definitivno rešil.

— **50.000 javnih nameščencev bo reduciranih.** Minister prosvete Trifunović je izjavil, da so izdatki za javne nameščence še vedno previsoki. Od proračuna 13 milijard odpade na javne nameščence 4 milijarde. Zato se mora izvesti najboljše reukcija. Po mnenju ministra prosvete bi se moralo reducirati najmanj 50.000 javnih nameščencev. V službi bi potemtakem ostala le še beogradska porodica... Lepi časi se obetajo za javne nameščence!

— **Mednarodni kongres proti tuberkulozi.** Na mednarodnem kongresu proti tuberkulozi, ki se vrši koncem tega meseca v Washingtonu, zastopa našo državo zdravnik dr. Ljuba Stojanović.

— **Uredba o novinarjih.** V «Službenih Novinah» je publicirana uredba, s katero se urejuje pokojninsko vprašanje novinarjev. Po uredbi priznava država novinarjem do 3000 Din pokojnine, če so služili 30 let v svojem poklicu. Do pokojnine imajo

Mladinski vestnik.

Fr. J. Anuškin:

† Bratu Ivanu Keršniku.

(10. septembra 1926.)

Zopet se je odprla tiha zemlja in je sprejela pod svoje okrilje, Tebe Ivan, ki si nam bil najdražji, brat med brati. Ko pišem te vrstice, Te ni več med nami! Odšel si tja, od kjer ni vrnitve, kjer vlada večni mir in večni molk...!

Neizprosna smrtna kosa Te nam je ugrabila ravno sedaj v teh težkih in mučnih dneh, ko je naša borba težka in ji primanjkuje delavcev. Ti, Ivan, si bil eden naših prvih, že takrat, ko smo pričeli vrtati ledino in sejati kulturo med zagorsko delavsko mladino. Bil si pošten in tih delavec med nami, kot predsednik «Bratstva» v Zagorju si vodil našo mladino, jo izobraževal in učil...

Komaj si slekel vojaško suknjo, Te je vedla pot zopet med nas, da bi delal in pomagal hoditi proletarijatu njegovo trnjevo pot, da bi bilo naše življenje lepše — človeško! Toda neumljiva pot usode je odločila drugače...

Bolezen Te je priklenila k postelji in smrt Te je iztrgala iz naše sredine po dolgi, težki in mučni borbi, kateri si podlegel.

Ko sem Te obiskal nedavno v naši trpeči dolini, na katero nas vežejo najlepši in najsajši trenutki, pa tudi toliko tihih in težkih ur našega življenja,

si mi potožil, Ivan, da je grenak Tvoj kelih, ki je bil ves poln trpljenja. Ko sem Ti segel z roko v slovo, nisem mislil, da se ne bova videla več, slutil pa sem, da je ura že blizu...! Vest o Tvoji smrti me je pretresla in zaboleda in bratje so mi povedali, da je bila Tvoja zadnja pot lepa in žalostna. Ivan! Pogrešali Te bomo v naši sredini, sami bomo, brez Tvoje mladosti, ki je bila polna upanja in žive vere — v boljšo bodočnost...

Ivan! Poslavljam se od Tebe v imenu vseh, ki so Te poznali in ljubili! Tudi tistim, ki so Te sovražili še preko groba — odpusti. Med nami boš živel Ti in Tvoj duh, med mladino, ki si jo ljubil tako in še bolj, kakor je ona ljubila Tebe...!

Mir s Teboj! Pozdravljen!

«Bratstvo» na Jesenicah proslavi praznik Jugoslovenske narodno-socialistične mladine — 41. obletnico rojstva Karla Pulpana — z večerom dne 21. septembra 1926. v lastnem lokalu pri g. Kobalu na Savi. Začetek točno ob pol osmih zvečer. — Na prisrčno proslavo se vljudno vabijo vsi prijatelji mladinskega pokreta. Spored vsebuje predavanje, recitiranje in koncertiranje seksteta. Komur je pri srcu proletarski naraščaj, bo njegovo prireditev posestil ter obenem počastil spomin našega apostola in mučenika.

Tedenske vesti.

— **Komisarijati.** V soboto 11. t. m. je nastopil službeno mesto komisarja pri TPD g. Albin Prepeluh. Še isti popoldan se je zglasil pri Delavski zbornici in zahteval zadnja poročila iz revirjev. Službujoča uradnika sta mu pojasnila, da je zbornični tajnik na orožnih vajah, da je ravnatelj bolan in podravnatelj v pisarni ni, ker uraduje ob sobotah popoldne le inspekcijski uradnik, obenem sta g. komisarju obljubila, da dobi zadnja poročila najpozneje do ponedeljka 13. t. m. opoldne. G. komisar se je s temi pojasnili zadovoljil. V ponedeljek je g. komisar tudi prejel od Delavske zbornice točen pregled o stanju v revirjih, kate-rega sta mu preskrbela uradnika Delavske zbornice v teku nedelje, potem ko sta obiskala revirje. In po vsem tem sledi v ponedeljkovi številki «Narodnega dnevnika» notica, ki dela za novega komisarja slabo reklamo. «Narodni dnevnik» v tonu neke vsemogočnosti graja uradništvo Delavske zbornice, češ, da ne vrši dolžnosti. Zdi se nam pa, da se tudi «Narodni dnevnik» zaveda neokusnosti

svoje napadanja. Njegov namen je drug. «Obzorov» dopisnik (ki je blizu «Narodnega dnevnika») se o nastopu službe g. komisarja točneje izraža, ko govori o obisku pri Delavski zbornici. Pravi, da pri Delavski zbornici ni vse v redu (ker se ni dovolj častno sprejelo g. Prepeluha) in da bi mogoče kazalo, da se tudi pri Delavski zbornici postavi — komisarja. Sem torej pes taco moli. — «Narodnega dnevnika» pa še naprej ne bo ženiralo, da bo na ves glas vpil, da je zagovornik avtonomije in demokracije. — Zanimivo bi bilo zvedeti, kakšno stališče zavzema k pisavi «Narodnega dnevnika» in «Obzora» g. Prepeluh — bivši socialni demokrat in drugače odlični — avtonomist.

— **Uradniške razlike.** Finančni minister je podpisal odlok, da se državnim nameščencem prično izplačevati dolžne razlike. Za enkrat je določeno v to svrhu deset milijonov dinarjev, med drugim za ljubljansko finančno delegacijo 766.716 Din, za zagrebško finančno delegacijo 602.421 Din 47 p, za ljubljansko carinsko blagajno 39.111 Din 75 p, za

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavnica
Din 50.000.000.—

Rezervni zaklad ca.
Din 10.000.000.—

Centrala: LJUBLJANA, Dunajska cesta

Podružnice:

Brežice	Kranj	Ptuj
Čelje	Logatec	Sarajevo
Črnomelj	Maribor	Split
Gorica	Metković	Trst
	Novi Sad	

Brzobjavni naslov:

Banka
Ljubljana

Telefon števil.: 26,
413, 502, 503, 504

Ali ste že
poravnali
naročnino za
Novo Pravdo

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle

novinarji pravico po desetih letih. Poleg žene dobi pokojnino pet otrok. Žena dobiva dve tretjini moževe pokojnine, a otroci do dvajsetega leta gotovo mesečno preskrbnino. Z uredbo je reguliran tudi odpovedni rok. Novinar, ki odsluži pet let pri istem podjetju, sme biti odpuščjen na tri mesece, za vsako nadaljnje leto se pa podaljša odpovedni rok na en mesec. Po uredbi ima tudi glavni urednik pravico, da ne priobči dopisa, s katerim se ne strinja, in v tem primeru zahteva podpis lastnika ali onega, ki je napisal članek.

— **Slovanski kongres zdravnikov** se odpravi 20. t. m. v Beogradu. Na kongres so pozvani zdravniki iz vseh slovanskih pokrajin, ne izvzemši Sovjetske Rusije.

— **Število bolnikov v bolnicah v Sloveniji.** Uradna statistika izkazuje, da je bilo koncem preteklega meseca v bolnicah skupno 2924 bolnikov, in sicer: v splošni bolnici v Ljubljani 560, v bolnici za ženske bolezni 103, v bolnici za duševne bolezni v Ljubljani 262, v hiralnici v Ljubljani 227, v bolnici za duševne bolezni na Studencu 426, v splošni bolnici v Mariboru 262, v javni bolnici v Celju 183, v Brežicah 93, v Slovenjgradu 75, v Murski Soboti 93, v Ptujju 57, v hiralnici v Ptujju 117, v hiralnici v Vojniku 178, v ženski javni bolnici v Novem mestu 71, v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji 52, v javni občinski bolnici v Krškem 57, v bolnici v Čakovcu 69, v postaji za trahom v Prelogu 39 bolnikov.

— **Kongres Udruženja jugoslovenskih profesorjev** se vrši letos v dneh 26. in 27. septembra v Novem Sadu. Na dnevnem redu so razna stanovska vprašanja. Vsi udeleženci kongresa dobe po odloku prosvetnega ministra dopust za dobo od 20. septembra do 5. oktobra.

— **Služba kmetijskega strokovnjaka.** Kmetijska družba za Slovenijo razpisuje službeno mesto kmetijskega strokovnjaka bodisi kot strokovnega uradnika, bodisi kot praktikanta. Prosileci z akademsko naobrazbo in primerno kmetijsko prakso imajo prednost. Nekolkovane prošnje s potrebnimi dokazili svoje usposobljenosti je vložiti na glavni odbor Kmetijske družbe do 15. oktobra t. l. Honorar, odnosno plača, se določi dogovorno. Nastop službe čim prej. — Kmetijska družba za Slovenijo.

— **Javna varnost v južnih krajih.** V Vučitrinu v Južni Srbiji so razbojniki napadli avtomobil, v katerem se je vozil sreski poglavar s hčerko in tremi policijskimi uradniki. Iz zasede so razbojniki streljali na avtomobil in lahko ranili sreskega poglavarja in enega pisarja, dočim je bil hčerka sreskega poglavarja smrtno zadeta. Razbojnikov oblastva niso našla.

— **Sreča v nesreči.** Zidar Anton Pavlovič je delal pri stavbi neki hiše na Reki. Po nesreči je padel z višine 15 metrov. Vsi prisotni, ki so videli ta strašen prizor, so bili prepričani, da je Pavlovič izgubljen. K sreči je pa padel Pavlovič na kup peska in ostal živ in zdrav. Zdravnik ni mogel konstatirati nobene poškodbe. Po preteku nekaj ur je Pavlovič zopet delal na stavbi.

— **Strašen potres na otoku Java.** V srednjem delu otoka Java je potres porušil številne vasi in naselbine. Prebivalstvo je v paničnem strahu bežalo iz krajev, ki so bili prizadeti od potresa. Človeških žrtev je zelo veliko.

— **Tifus.** V Hanovru epidemično razsaja tifus. Do sedaj je obolelo 420 oseb. Oblastva vrše brezplačno cepljenje.

— **Avtomobilske dirke** so se vršile preteklo nedeljo na Semmeringu. Dirk se je udeležilo 72 avtomobilov ob navzočnosti 180.000 gledalcev.

— **Sarlah.** V Varšavi je epidemično izbruhnili sarlah. Službeno so ugotovili 750 slučajev obolenja.

— **Velika poneverba.** Pri novosadski tvrdki «Produktiva d. d.» so se vršile goljufive manipulacije predvsem z davkom na poslovni promet in s trgovino z devizami. Tvrdka je vknjižila v svoje knjige napačne podatke o prometu in plačala samo par tisoč dinarjev davka, dočim je znašal čisti dobiček do 40 milijonov dinarjev. Država je bila oškodovana za 4 do 5 milijonov dinarjev.

— **Tri tisoč ur zaplenjenih.** V beogradske Založni banki so cariniki zaplenili tri tisoč švicarskih ur, ki so bile brez carine vtihotapljene v državo.

Dopisi.

ZAGORJE OB SAVI. V nedeljo dne 19. t. m. priredi «Ljudska stavbna zadruga» v Zagorju ob Savi na vrtu g. Jakoba Kosa v Dolenji vasi veliko ljudsko veselico s sledečim sporedom: Oštarija pri debelušniku; srečolov; plesišče; šaljiva pošta. Ves čas sodeluje rogaška rudniška godba. Vstopnina za osebo Din 5. Začetek ob 3. uri popoldne. Ker je čisti dobiček namenjen za zgradbo družinskih hišic vljudno vabi Odbor.

VEVČE. Ni dovolj, da smo šikanirani po svojih predpostavljanih, sedaj se je vsaj pri nas vpeljala moda, da smo šikanirani še po soprogah raznih ravnateljev, generalnih ravnateljev itd. Pri nas je služboval vrtnar, ki je prevzel vrtnarstvo po očetu in je bil v poslu skoraj 35 let. Da je človek po preteku tako dolge vrste službenih let že res strokovnjak v svojem delu, ni treba dokazovati in strokovnjak je tudi bil naš vrtnar. Pa se je zahtelo soprogi našega generalnega ravnatelja po šikaniranju osivelega delavca vse dotlej, da je izgubil službo in da je prišel na njegovo mesto mlajši vrtnar. Nismo si na jasnem, da li imajo tudi soproge različnih ravnateljev pravico razpolagati z delavci ali jo nimajo in zato bi radi slišali mnenje centrale. (Opis slučaja smo prejeli in bomo podvzeli potrebne korake, da v bodoče preprečimo šikaniranje delavstva po različnih milostljivih. Ta primer javimo Inspekciji dela. Tajništvo NSZ.)

JESENICE. Savez metalških radnika, podružnica Jesenice, je sklical v nedeljo dne 12. t. m. ob 8. uri zjutraj protestni «Javni shod», radi ustavitve dela v revirjih Trboveljske premogokopne družbe. Na shodu je govoril predsednik podružnice g. Jeran z Jesenic, g. Štukelj iz Ljubljane in v imenu NSZ pa tov. Poženel. Gospod Štukelj je orisal bedo in obup rudarjev, strogo obsojal Trboveljsko premogokopno družbo, katera vzlic svojim ogromnim dobičkom ne zniža cen premogo. Zborovalci so se mu za njegova izvajanja zahvalili z aplavzom. Podružnični predsednik g. Jeran se je pridružil izvajanjem g. Štuklja, nakar je tovariš Poženel v navdušenih besedah pozdravil javno zborovanje v imenu Narodne strokovne zveze, katera je in bo vedno v prvih bojnih vrstah za blagor in spas delovnega ljudstva. Brezpravni so brezposelni rudarji v Sloveniji, niti toliko nimajo, da bi si nabavili vsaj komadič kruha za uboge svoje otročičke. Vse mizerije je kriva tudi velika vlada. Za svoj govor je žel tov. Poženel dolgotrajno odobravanje. Shod je bil nato ob pol 11. uri dopoldne zaključen. Po končani manifestaciji se je vršil tudi politični shod, na katerem je govoril bernočev g. Klemenčič iz Ljubljane. Že početkom tega shoda je bilo opaziti, da se delavstvo za njegovo besedjenje prav malo zanima. Vse kar je povedal v svojem dveurnem govoru, bi lahko razložil v četrt ure.

Spodtaknil se je tudi ob zastopnika NSZ, za kar je pa dobil tako temeljit odgovor, da je moral osramočen obmolkneti. Kar je iskal, to je dobil. Na Jesenicah bernočarija nima tal.

Zabavni kotiček.

Izgovor je dober, če ga pes na repu prinese; tako se čuje dostikrat. Nekdo se je izkušal izrezati pred sodnijo celo s tem, da se je skliceval na zdravniški recept. Sodnik se čudi in pravi: «Kaj? Pravite, da ste kradli samo zaradi tega, ker vam je zdravnik tako ukazal?» — Zatoženec se odreže: «No, seveda; saj mi je rekel, naj vsak večer — preden grem spat, malo vzamem.»

Velikanski promet. A.: «V naši trgovini imamo toliko pisarij, da izdamo samo na tinto vsako leto osem sto dinarjev.» — B.: «Pri nas pa samo pri tinti prihranimo osem sto dinarjev, ker nad 'i' nič pik ne delamo.»

Ženski jezik. «Pokažite še bolj vaš jezik, nič se ne bojte, no le še bolj!» je prigovarjal zdravnik bolnici. Ta pa je naposled dejala: «Gospod doktor, ali mislite, da ženski jezik nima konca?»

Če človek ne razume. Sodnik: «Zatoženec vam je obljubil pet sto dinarjev, če boste zanj pričali. Povejte to z njegovimi besedami!» — Priča: «On je dejal, da mi da pet sto dinarjev, če bom pričal, da...» — Sodnik: «Tako ni mogel reči; on vendar ni govoril o tretji osebi k vam!» — Priča: «Saj tretje osebe sploh bilo ni!» — Sodnik: «Vem; pa ko je govoril, je moral govoriti kot prva oseba.» — Priča: «Prva oseba sem bil jaz...» — Sodnik: «Vi me čisto napak razumete. Ali ni rekel: Jaz vam bom dal pet sto dinarjev, če...» — Priča: «Ne, ne, gospod sodnik; vas še v mislih nisva imela!»

V gostilni. Stalni gost gostilničarju: «Vaša nakarica je pa res pridno dekle! Če človek izpije tri četrтинke, pa jih zapiše pet.»

Sitno. A.: «Ti, denarnico sem pod zglavjem pozabil!» — B.: «Kaj za to, saj je vaša dekla poštena.» — A.: «Saj to je ravno. Gotovo bo denarnico dala moji ženi.»

Pošten? Natak: «Gost pri prvi mizi jo je porisal, ne da bi plačal!» — Gostilničar: «Koliko pa je snedel?» — Natak: «Le dve klobasi.» — Gostilničar: «No, še dosti pošten lump!»

Sovražnik zakona. Sodnik: «Za vas bi bilo vsekakor bolje, da bi se oženil, mesto da tako popivate.» — Obtoženec: «Mi ne pade na um! Raje grem z mačkom spat, kakor pa s kako neumno gosko.»

PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG

D. D. V LJUBLJANI

prodaja premog

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih, po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja, ter razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora. Nadalje priporoča češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/II.

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWER

15 letna garancija

šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki

BREZPLAČEN POUK

L. BARAGA

Šelenburgova ul. 6/l. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Toda eno tolažbo ima vendarle. Tereza je ušla. In če si Manuela tudi ne more raztolmačiti, na kak način se ji je to posrečilo, jo vendar tolaži zavest, da je mož s krinko predvsem imel namen zgrabiti njeno tovarišico. In pri tem je upoštevati še nekaj. Manuela je očarujoče lepa. Od Tereze pa ve, da je zagonetni mož zelo strasten človek. Če ga s svojimi čari na kak način preslepi ter se dela popolnoma nedolžna, potem jo morda zagonetni mož vendarle pušči pri življenju. Kljub temu, da ima Manuela predvsem v mislih, kako bi se rešila, ji vendar nič ne uide, kar se godi okoli nje. Opazi, da se njeni spremljevalci naenkrat ustavijo, čuje šumenje in valovanje vode, povzročano po dvigajoči se podmornici, in čuti prav dobro, da jo vodijo po ozkih stopnicah navzdol.

Sedaj se odpro vrata, nato jo polože na trdo ležišče ter odzamejo plašč, v katerega je bila zavita. Obraz ima še vedno zakrit, pač pa ji zvežejo roki. Potem šele ji odvzamejo z obraza zagrinjalo. Manuela leži nepremično, zato pa si tem natančneje ogleduje prostor, kjer se sedaj nahaja, kot da si hoče vso okolico dodobra obdržati v spominu. Videti seveda ni mnogo, okrog sebe vidi le gole železne stene, pod kupolastim stropom gori električna luč, ki razsvetljuje majhen prostor kot dnevna svetloba.

Možje, ki so jo privedli v ta prostor, odhajajo ravnokar iz sobe. Le zadnji od njih se še enkrat obrne ter se mimogrede ozre na lepo jetnico. Manuela vjame njegov pogled ter se — zasmelija. Oh, kako se zna ta ženska smehljati, zapeljivo — vabljivo — omamljujoče.

Tedaj pa se odstrani tudi zadnji zagonetni mož. Toda Manueli se zdi, da se z odhodom ni posebno žuril. Zopet se pojavi na obrazu lepe pustolovke smehljaj, topot z izrazom zadovoljstva. Kajpak, le malokdo se more upirati njenim omamljivim čarom.

Železna vrata se rožljaje zapro. Manuela je zdaj sama. Vleže se zopet na trdo ležišče, ki ga ima na razpolago mesto svilenih vzglavnic. Roki ima zvezani na hrbtu, in zato more le z naporom in samo po strani ležati. Kljub temu pa ne toži niti ne tarna, o ne, solze si hoče prihraniti za pozneje, če pride zagonetni mož s krinko sam k njej. Španjolka se sedaj peča s preudarnim razmišljanjem. Prav živo ji je še v spominu, kako ji je Tereza popisala groznega moža, ki naj bi bil jako lep, še zelo mlad mož, čegar gornje ustnice dičijo nežne brke. Tudi njegova zunanost naj bi bila naravnost privlačna, v njegovih očeh pa, četudi drznih in neustrašenih, naj bi bilo čitati izraz zvestobe in dobrodušnosti.

Manueli se vendar čudno zdi, da se opis zagonetnega moža precej razlikuje od onega, ki je stal poleg njene postelje. Sicer ga je mogla le par trenutkov opazovati, toda je bil ta mož tisti grozni maščevalc, se je moral od tedaj, ko ga je imela Tereza ujetega — kot je zatrjevala — zelo izpremeniti. Kajti mož, ki se je pojavil ob njeni postelji, je imel polno brado, katero je bilo kljub krinko vi-

deži, njegova postava je bila skoro orjaška, oči so se mu svetile kot goreč blisk.

Kaj pa če ta mož sploh ni bil poveljnik zagonetne ladje? Morda le eden njegovih ljudi? Toda njegova zunanost je bila vendar tako zapovedujoče oblastna, in le takega si more Manuela predstavljati strašnega maščevalca, pred čigar imenom se je tresla vsa Anglija.

Mirno se zlekne Manuela po trdem ležišču, saj mora itak kmalu vse zvedeti. Pač se lepa pustolovka večkrat neprijetno zgane pri misli, da bi ji mogel strašni mož zabosti svoje neusmiljeno jeklo naravnost v srce. Toda kaj kmalu premaga njena zločinška pretkanost neprijetne misli in vdano pričakuje svojo negotovo usodo.

Nestrpno čaka Manuela sedaj, da se pojavi zagonetni mož. Kajti iverjena je, da bo kmalu prišel k nji. — Toda v tem se vara. Poteče ura za uro, in še vedno je sama v železni celici.

Končno vendarle sliši počasne, toda odločne korake, ki se bližajo po hodniku. Ključavnica v vratih zaškriplje, Manuela skoči pokonci, hip na to stoji mož s krinko v ozkem, svetlo razsvetljenem prostoru. Ko odloži temen plašč, si je Manuela na prvi pogled na jasnem, da to ne more biti taisti mož, katerega ji je Tereza tako pogosto opisala. Doslej je mislila, da ima napačno brado, toda to domnevo mora takoj zavreči. Ne, ta ponosna, nehote spoštovanje vzbujajoča osebnost je drug mož kot oni, ki je bil nekoč zvezan, brez pomoči, jetnik njene lepe prijateljice.

Toda kdo je ta mož? Tovariš zagonetnega moža? O ne, ta mož more pač ukazovati, toda nikdar podložno biti.

Počasi se sedaj približa jetnici.

«Kje je vaša prijateljica?»

«Ne vem,» šepne Manuela z motnim glasom.

Možu s krinko se zasvetijo oči liki blisk.

«Odgovorite, ali — — —»

Grozeče dvigne svojo železno pest. V očeh Manuele, ki jih proseče upira v neizprosnega moža, se prikažejo sedaj solze.

«Gospod, ubijte me, saj sem brez moči, toda jaz vam ne morem dati nobenega drugega odgovora. Zvečer sem se zgodaj vlegla v posteljo, moja prijateljica je ostala še v sobi, ker je čakala še na sobarico. Drugega ne vem ničesar.»

«Sobarica je po naročilu odšla iz hiše?» vpraša mož s krinko mirneje in povezne roko.

Manuela pritrdi.

«Kam je šla?»

«Naš služabnik se ni vrnil, imela je naročilo, da ga poišče.»

Mož s krinko se skrivnostno nasmehne.

«Ah, Piffa, rdečclasega Irca, kajneda? No, on se seveda ni mogel vrniti, ker se nahaja pri meni kot jetnik.»

Sedaj prevzame lepo Španjolko strah prav resno. Kajti če je Piff vse priznal, potem je seveda izgubljena, mož s krinko bi v tem primeru ne postopal prizanesljivo z njo. Toda upanje ji še ne upade.

«Imejte usmiljenje, gospod,» prosi ter se zapeljivo ozira s svojimi temnimi očmi v zagonetnega moža. «Saj sem le slabotna ženska, ki vam nikdar ne more škodovati.»

Zopet odmeva skrivnostno čudno smehljanje. «Hahaha, slabotno bitje brez moči! Vrag ste v človeški podobi, ki je neusmiljeno z najpodlejšimi sredstvi skušal uničiti čast in življenje nedolžne deklice.»

«Ne, ne,» zakriči Manuela na vse grlo, «prisegam pri vseh svetnikih, da je to storila Tereza, jaz sem nedolžna.»

«Nedolžna? Nesramna lažnjivka, ravno tako nedolžna, kajne, ko ste pahnili Beatrico Hudson iz sank? Nesrečna deklica bi bila zmrznila, če ji ne bi bil nudil svoje pomoči. Vaš naklep ni uspel, sedaj vas čaka grozna, toda pravična kazen.»

Manuela uvidi, da je izgubljena. Od groze trepetajoča zapre oči, — uverjena, da ji mož s krinko vsak hip zasadi v telo jekleno bodalo, — — — da jo razmesari. Vendar se nič sličnega ne zgodi z njo. In ko si znova upa odpreti oči, vidi, da stoji skrivnosten mož poleg njenega ležišča s prekrizanimi rokama, dočim se s svojimi plamtečimi očmi zaničljivo ozira na njo.

«Hitra smrt bi bila mnogo premila kazen za vas, brezsrčna zver. Umreti morate, toda sedaj še ne, kasneje. Še dokaj dni, morda celo več tednov naj vas mučijo muke smrtne strahu, ko mi uspe zgrabiti vašo prijateljico Terezo. Potem obračunam z obema.»

«Milost,» jadicuje Manuela, «pustite me še živeti! Saj hočem vse storiti, kar zahtevate od mene, — vse!»

Zopet zadene zagonetnega moža zapeljivi in mnogo obetajoči pogled njenih oči. Toda lepota zapeljive Španjolke ne napravi na moža železne volje prav nobenega vtisa. Kljub krinko zapazi Manuela, da je izraz njegovega obraza ostal neupogljiv, neizprosni. S težavo se dvigne Manuela s svojega trdega ležišča in poklekne pred neusmiljenim možem, katerega nobene prošnje ne morejo ganiti.

«Usmiljenje, moje življenje, prizanesite mojemu življenju! Vaša sužnja hočem biti, vse, vse hočem storiti za vas, le pri življenju me pustite!»

Mož s krinko se z nič dobrega obetajočo gesto obrne proč ter stopi k vratom, dočim lepa grešnica omahne na svoje ležišče.

«Francis,» zakliče mož, «Francis!»

Trenotek na to se prikaže med vrati eden izmed mož posadke na podmornici, bil je tisti mladi mož, ki se je preje pri odhodu iz celice še enkrat ozrl na lepo pustolovko.

«Francis, tebi predam jetnico v varstvo. Razveži ji roki ter ji prinašaj potrebno hrano! Govoriti smeš z njo le najpotrebnejše, vsak dan pa mi boš dal poročilo o njej! Ali si razumel?»

Mladi mož se globoko prikloni svojemu gospodarju.

«No, sedaj odidi, ker imam z jetnico še govoriti,» reče sedaj mož s krinko, «potem pa takoj prevzameš svoj posel!»

Francis odide. Mož s krinko se zopet obrne k Manueli, ki je sedaj mnogo bolj mirna.

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Franjo Rupnik v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani
(odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI
znamke
Gritzner, Adler, Phönix
za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

Od dobrega najboljšje je švicarski pletilni stroj „Dubied“

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA
blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Naročajte in zahtevajte

Novo Pravdo!

KRAVATE,
ovratnike, naramnice, srajce, nogavice, nahrbtnike in palce, modno blago, toaletne potrebščine, jedino orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah edino

Josip Petelinc Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika ob vodi.